

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาในการวิจัยว่า ปัจจัยสาเหตุเกี่ยวกับ สาขางาน การสื่อสาร หลักสูตรการฝึกอบรม การประสานงาน ผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน แนวนโยบายของรัฐ กฎหมาย กฎระเบียบและคำสั่ง ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อคนต่างด้าว และภูมิประเทศ มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยมุ่งศึกษาเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ใน 3 สาขางาน คือ สาขางานสอบสวน สาขางานป้องกันปราบปราม และสาขางานสืบสวน ที่ประจำอยู่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยใช้การสำรวจและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจาก จำนวน 50 คน และคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมเหลือ จำนวน 10 คน โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทางทฤษฎีมานุษยวิทยา (Anthropological Field Work) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) โดยมุ่งศึกษาเฉพาะคนต่างด้าวชาวพม่า รวมทั้งชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าเท่านั้น เช่น กระเหรี่ยง ไทยใหญ่ มอญ คยา เป็นต้น ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ทั้งนี้ยังให้หมายควมรวมถึง คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยได้รับอนุญาตแต่ไม่ได้ออกไปเมื่อสิทธิการเข้าเมืองสิ้นสุดลงแล้ว รวมทั้งผู้ลี้ภัยทางการเมืองที่เข้ามาอยู่ที่ศูนย์อพยพผู้ลี้ภัยหรือถูกควบคุมตามที่ตามแนวชายแดนแต่ได้หลบหนีออกมาโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งผู้วิจัยได้เริ่มทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2541 ถึง วันที่ 1 เมษายน 2542 ก่อนที่จะนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์และเขียนรายงาน

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
3. เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษานำไปประกอบการวางแผนและหาแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

2. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยแยกออกเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีความต้องการของ Maslow
2. ทฤษฎีสภาพไร้ระเบียบ (Anomie Theory)
3. ทฤษฎีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Theory of Culture Conflicts)
4. ทิศนะทางด้านเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่เกี่ยวกับดุลยภาพทางด้านเศรษฐกิจ (The neo-classical economic equilibrium perspective)
5. แนวคิดเชิงโครงสร้างหน้าที่ย้อนประวัติศาสตร์ (The historical-structuralist approach)
6. ทฤษฎีการยับยั้งการกระทำผิด (Deterrence Theory) ตามแนวความคิดของ Cesare Beccaria และ Jeremy Bentham
7. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารราชการ
8. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกแปลกแยก (Alienation)

3. กรอบแนวความคิด

การศึกษาในเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สายงาน การสื่อสาร หลักสูตรการฝึกอบรม การประสานงาน ผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน แนวนโยบายของรัฐ กฎหมาย กฎระเบียบและคำสั่ง ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อคนต่างด้าว และภูมิประเทศ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดให้หมายความรวมถึงปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนของ การจับกุม การสอบสวน การควบคุม การส่งฟ้องดำเนินคดี และการส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร

4. สมมุติฐาน

- 1.เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในสายงานสอบสวนจะประสบกับปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมากกว่าสายงานอื่น ๆ
- 2.เจ้าหน้าที่ตำรวจที่สามารถพูดภาษาคนต่างด้าวได้จะประสบกับปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่พูดภาษาของคนต่างด้าวไม่ได้
- 3.เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับคนต่างด้าวมาแล้วจะประสบกับปัญหาการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่ผ่านการฝึกอบรม
- 4.การประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์การมีความสัมพันธ์กับปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
- 5.ผลตอบแทนในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
- 6.การเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายของรัฐ กฎหมาย กฎระเบียบและคำสั่ง มีความสัมพันธ์กับปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
- 7.ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 8.ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อคนต่างด้าวที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 9.ภูมิประเทศมีผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

5. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง“ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายสรุปได้ดังนี้

5.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย เฉลี่ยแล้วจะมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 31 ปี มีชั้นยศตั้งแต่พลตำรวจถึงพันตำรวจตรี แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนและสัญญาบัตรใกล้เคียงกัน ทั้งหมดปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน 3 สายงาน โดยสายงานสอบสวนมีจำนวนมากที่สุด ส่วนสายงานสืบสวนและสายงานป้องกันปราบปรามมีสัดส่วนเท่ากัน มีครอบครัวแล้วและยังเป็นโสดในสัดส่วนที่เท่ากัน โดยทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่จบการศึกษาจากโรงเรียนพลตำรวจเทียบเท่ากับจบชั้น ม.6 ที่เหลือนีมีระดับการศึกษาปริญญาตรี โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาในการทำงานในอาชีพตำรวจ จำนวน 9 ปี ส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการทำงานเกี่ยวกับคนต่างด้าวประมาณ 2-3 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาพม่าได้หรือและสามารถพูดได้เล็กน้อยแต่ไม่สามารถเป็นล่ามแปลได้

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ปัจจัยทางด้านสายงาน พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสายงานสอบสวนจะประสบกับปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมากกว่าสายงานอื่น ๆ เนื่องจากมีลักษณะงานในการทำงานหลายขั้นตอนก่อให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนและการทำงานจะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหลายหน่วยงานจึงทำให้มีโอกาสที่จะเกิดปัญหาได้มากกว่า และจะต้องรับผิดชอบจนกว่าจะส่งตัวคนต่างด้าวที่พันโทษออกไปนอกราชอาณาจักร

ปัจจัยทางการสื่อสาร พบว่าเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกสายงาน เนื่องจากในแต่ละขั้นตอนจำเป็นที่จะต้องใช้การซักถามเพื่อพิสูจน์การกระทำผิดแตกต่างจากคดีที่ผู้ต้องหาเป็นคนไทย การสื่อสารที่คลาดเคลื่อนอาจมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่สามารถพูดภาษาพม่าได้มีการจำนวนน้อยและไม่มีเจ้าหน้าที่ล่ามแปลประจำอยู่ที่สถานีตำรวจ

ปัจจัยทางการประสานงาน พบว่าการประสานงานภายในหน่วยงานไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนใหญ่มาจากการประสานงานภายนอกหน่วยงานเนื่องจากมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนต่างด้าวหลายหน่วยงานและต่างสังกัดกัน จึงมีนโยบายที่แตกต่างกัน โดยหน่วยงานที่มีปัญหามากที่สุดแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ สายงานสอบสวนจะประสบกับปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานของทหารและตำรวจตรวจคนเข้าเมือง เนื่องจากลักษณะการทำงานเกี่ยวเนื่องกันและสายงานสอบสวนเป็นผู้ที่รองรับสภาพปัญหาที่ปลายทาง ส่วนสายงานป้องกันปราบปรามและ

สายงานสืบสวนจะมีปัญหาการประสานงานกับกลุ่มผู้ประกอบการที่มีคนต่างด้าวรับจ้างทำงานอยู่ และหน่วยงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากกลุ่มผู้ประกอบการไม่ยอมให้ความร่วมมือในการจับกุมคนต่างด้าวและมักจะคอยให้การช่วยเหลือ ส่วนหน่วยงานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมีหลายหน่วยงานที่คอยให้การช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของคนต่างด้าว โดยทั้งสองหน่วยงานมักจะมีการร้องเรียนและตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การประสานงานจึงมีผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคนต่างด้าว

ปัจจัยทางด้านหลักสูตรการฝึกอบรม พบว่าในปัจจุบันนี้ไม่มีหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศเห็นความสำคัญและจัดให้มีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับคนต่างด้าว เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาคนต่างด้าว จึงทำให้รู้สึกไม่มั่นใจในการทำงาน ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยทางด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน พบว่าคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีโอกาสที่จะเอื้ออำนวยให้ได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ น้อยกว่าคดีประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาเลื่อนชั้นเงินเดือน สวัสดิการพิเศษ หรือผลตอบแทนนอกระบบ เป็นคดีที่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้บังคับบัญชา โดยจะให้ความสนใจกับคดีสะเทือนขวัญและคดีอุกฉกรรจ์มากกว่า ทั้งที่เป็นคดีที่ก่อให้เกิดสภาพปัญหามากกว่า จึงทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่หลีกเลี่ยงในการทำงาน

ปัจจัยทางด้านนโยบายของรัฐ กฎหมาย กฎระเบียบและคำสั่ง พบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ การเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนต่างด้าว โดยการประกาศเป็นมติคณะรัฐมนตรีบังคับใช้มีจำนวนหลายฉบับและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงทำให้กฎหมาย กฎระเบียบและคำสั่ง มีลักษณะซิดหยุ่นตามไปด้วย ส่งผลโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับไปปฏิบัติ เพื่อสนองตอบนโยบายของรัฐ จึงทำให้รู้สึกสับสนในแนวนโยบายและรายละเอียดในการนำไปปฏิบัติ ก่อให้เกิดเป็นปัญหาในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงลบ กล่าวคือ มีความรู้สึกว่าเป็นคดีที่ซ้ำซากจำเจ น่าเบื่อหน่าย อันเนื่องมาจากปริมาณคดีมีจำนวนมากและมีลักษณะวนเวียนซ้ำซากไม่มีที่สิ้นสุด ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์โดยไม่จำเป็น การจับกุมคนต่างด้าวดำเนินคดีตามกฎหมายเป็นการสร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยตนเอง ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยการจับกุมเพียงอย่างเดียว และไม่ใช่ว่าเป็นปัญหาเฉพาะท้องถิ่นที่สามารถแก้ไขได้แต่เป็นปัญหาระดับประเทศ

ปัจจัยทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับคนต่างด้าว พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติในเชิงลบ ต่อคนต่างด้าว โดยมีความรู้สึกรังเกียจ เป็นพวกที่มีชนชั้นต่ำกว่าคนไทย เป็นคนโง่ไม่มีการศึกษา แต่งกายสกปรกมีกลิ่นเหม็น เป็นพาหะนำพาโรคติดต่อร้ายแรง เป็นพวกที่ก่อให้เกิดปัญหา อาชญากรรมและปัญหาทางสังคม จึงไม่อยากเข้าใกล้หรือเกี่ยวข้องกับสัมผัสและหลีกเลี่ยงการจับกุมตัว เนื่องจากรู้สึกว่ามีความจำนวนมากจนไม่สามารถจะจับกุมตัวให้หมดสิ้นได้ ส่วนน้อยที่มีทัศนคติในเชิง บวกต่อคนต่างด้าว โดยมีความรู้สึกสงสารและเห็นใจคนต่างด้าวว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ยากลำบากมาจากประเทศพม่า ไม่รู้สึกรังเกียจว่าเป็นชนชั้นที่ต่ำกว่าคนไทย ไม่รู้สึกว่าเป็นคนโง่ไร้ การศึกษา และไม่รู้สึกโกรธแค้นที่ชาวพม่าเคยเป็นอริคู่แค้นทำสงครามกับคนไทยมาตั้งแต่อดีต และมีทัศนคติที่คล้ายคือจะหลีกเลี่ยงที่จะทำการจับกุมผู้หญิง เด็กและคนชรา เนื่องจากรู้สึกสงสาร

ปัจจัยทางด้านภูมิประเทศ พบว่า ภูมิประเทศเป็นป่าไม้ ภูเขา โดยมีแม่น้ำเมย เป็นเส้นแบ่งเขตแดน มีสภาพตื้นเขิน การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงกระทำได้ง่ายและยาก ต่อการป้องกัน เมื่อทำการส่งคนต่างด้าวที่พันทองออกไปนอกราชอาณาจักรโดยการข้ามแม่น้ำเมยก็ จะลักลอบกลับเข้ามาอีกอย่างง่ายดายไม่มีที่สิ้นสุด รวมทั้งปัญหาการสู้รบของรัฐบาลทหารของพม่า กับชนกลุ่มน้อยจึงทำให้มีผู้อพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก และรัฐบาลพม่า ไม่ประสงค์ที่จะรับกลับประเทศพม่า คนต่างด้าวพวกนี้จึงเปรียบเสมือนผู้ที่ไม่ม่แผ่นดินจะอยู่และจะ ต้องพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่สามารถแก้ไขได้

ซึ่งสรุปได้ว่า ผลการวิจัย “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด 9 ข้อ

6. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาพอสมควรในการทำการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้วิธีการ วิจัยทางมานุษยวิทยา การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ อยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อยู่แล้ว สิ่งที่ผู้วิจัยได้พบและเป็นอุปสรรคในการ เก็บข้อมูลพอสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากผู้วิจัยเป็นเจ้าหน้าที่ ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจึงกระทำ ได้ง่าย แต่การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสายงานเดียวกัน ทั้งรุ่นพี่และผู้ใต้บังคับบัญชามักจะไม่ค่อยให้ข้อมูลมากนัก โดยมักบอกว่าผู้วิจัยเองก็ทราบสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นคืออยู่แล้วไม่จำเป็นที่จะต้องสอบถามข้อมูลจากคนอื่น ผู้วิจัยพยายามที่จะอธิบายให้

เข้าใจว่าเป็นการเก็บข้อมูลทางวิชาการ จำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงให้มากที่สุด ซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างบางคนก็ไม่ได้ให้ข้อมูล บางประเด็น เนื่องจากคิดว่าผู้วิจัยทราบดีอยู่แล้ว

2. ปัญหาในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา จากเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมักจะรู้สึกที่ผู้วิจัยเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรง จึงไม่กล้าให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับผู้บังคับบัญชา หรือปิดบังข้อเท็จจริงบางประการ เนื่องจากเกรงว่าผู้วิจัยจะทราบข้อเท็จจริงและอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานในหน้าที่ของตนเอง

3. ปัญหาในกลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาในการสัมภาษณ์ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน จะมีหน้าที่ของตนเองอยู่แล้ว การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการทำงาน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในสายงานสอบสวนจะมีงานยุ่งเกี่ยวกับคดีตลอดเวลาจึงทำให้การสัมภาษณ์ไม่ต่อเนื่อง จึงต้องหาเวลาที่ว่างจริง ๆ ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในสายงานป้องกันปราบปรามจะมีหน้าที่หลักคืองานสายตรวจการติดตามหาตัวจึงกระทำไต่ถามจำเป็นที่ต้องหาเวลาที่ว่างจากเวร สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในสายงานสืบสวนนั้นการติดตามหาตัวยากกว่าสายงานอื่น ๆ เพราะลักษณะการทำงานจะต้องออกหาข่าวตลอดเวลาและมักจะปกปิดข่าวทำให้ติดตามหาตัวได้ยาก โดยเฉพาะผู้วิจัยเองซึ่งมีหน้าที่ประจำอยู่แล้ว การหาเวลาว่างให้สอดคล้องตรงกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่างในสายงานต่าง ๆ จึงกระทำไต่ถามเช่นกัน

4. ปัญหาในกลุ่มตัวอย่างเกิดความเบื่อหน่ายต่อการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกที่ปัญหาคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลังประสบอยู่นั้นไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับท้องถิ่น จึงขาดความศรัทธาและไม่อยากให้ความร่วมมือหรือพูดคุยเกี่ยวกับคนต่างด้าว

5. ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่าง ไม่กล้าที่จะให้ข้อมูลที่แท้จริง และข้อมูลบางอย่างไม่สามารถเปิดเผยได้เนื่องจากกลัวว่าถ้าเผยแพร่ออกไปจะส่งผลเสียหายต่อตำรวจโดยรวม และขัดต่อข้อกฎหมาย

6. ปัญหาในการวางตัวของผู้วิจัย เนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด การสัมภาษณ์ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้วิจัยพยายามที่จะทำตัวให้เป็นกันเองมากที่สุดเพื่อให้รู้สึกว่าเป็นการพูดคุยกันแบบเพื่อนมากกว่าจะทำให้รู้สึกว่าเป็นผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องระงับการใช้คำพูดในการสัมภาษณ์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

7. ปัญหาเกี่ยวกับการค้นคว้าหาข้อมูลจากตำรา เอกสารต่าง ๆ กระทำไต่ถาม เนื่องจากผู้วิจัยจะต้องทำงานประจำอยู่ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การค้นหาข้อมูลจากตำราต่าง ๆ จากห้องสมุดในท้องถิ่นไม่ค่อยมี จำเป็นที่จะต้องค้นคว้าจากแหล่งความรู้ในกรุงเทพฯ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากหน้าที่การงานและระยะเวลาในการเดินทาง

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย” โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลทางมานุษยวิทยาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน ประกอบกับประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและทำงานเกี่ยวกับคนต่างด้าวตลอดมา ทำให้พบปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ตลอดจนสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผลจากการศึกษามีข้อเสนอแนะทางวิชาการและข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

7.1 ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ผลจากการศึกษาวิจัยและประสบการณ์ในการทำงานของผู้วิจัยที่ผ่านมา มีข้อเสนอแนะทางวิชาการดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอย่างเจาะลึก ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนี้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายเดียวฝ่ายเดียว ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป จึงควรที่จะศึกษาในมุมมองจากด้านต่างๆ เช่น จากตัวคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กลุ่มนายจ้างคนไทย เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานยุติธรรมต่างๆ ตลอดจนความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้รับข้อมูลที่หลากหลายจากมุมมองในด้านต่างๆ นำมาประกอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

2. ควรที่จะมีการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ตามสถานีตำรวจภายในเขตพื้นที่ในตัวเมืองหรือที่ไม่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อจะได้นำข้อมูลที่เป็นปัจจัยปัญหาที่ได้มาทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมีปัญหาเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ว่ามีสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร อีกทั้งเป็นการคาดประมาณการถึงแนวโน้มของสภาพปัญหาที่อาจจะเกิดการแพร่กระจายจากพื้นที่ตามแนวชายแดนไปสู่ตัวเมือง เพื่อให้แนวทางป้องกันแก้ไขในทิศทางที่ถูกต้อง

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จำนวน 3 สายงาน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้ง 3 สายงาน มีลักษณะของปัญหาแตกต่างกันออกไปตามแต่ละสายงาน จึงควรที่จะเลือกกลุ่มตัวอย่างเพียงสายงานเดียวเพื่อง่ายต่อการกำหนดตัวแปรตาม และจะได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความละเอียดมากกว่าการวิจัยในครั้งนี้

4. เนื่องจากสภาพปัญหาที่เกิดจากคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงหน่วยงานเดียว จึงน่าที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่

ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมด้วย เพื่อจะได้ข้อมูลครบทุกหน่วยงานนำไปวางแผนแก้ไขสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

5. การวิจัยในครั้งนี่ยังกำหนดตัวแปรอิสระไม่ครอบคลุมทั้งหมด จึงควรที่จะเพิ่มตัวแปรอิสระอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน เช่น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

6. ควรที่จะศึกษาถึงปัจจัยดึงดูดของประเทศไทยหรือปัจจัยที่ผลักดันให้คนต่างด้าวจากประเทศพม่าอพยพหรือลักลอบเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ปริมาณคดีเกี่ยวกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายก็จะลดลง

7. การที่คนต่างด้าวลักลอบเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายนั้น นอกจากจะทำให้เกิดปัญหาต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแล้ว คนต่างด้าวยังก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ อีกมากมาย จึงควรที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปัญหาการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรม ปัญหาการเกิดอาชญากรรม ปัญหาการบุกรุกที่ดินทำกิน ปัญหาโรคติดต่อร้ายแรง ฯลฯ เป็นต้น อันเกิดมาจากคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาทางสังคมที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

8. จากการวิจัยพบว่าการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของคนต่างด้าวมีรูปแบบเป็น กระบวนการ องค์กรกลุ่มผลประโยชน์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเข้ามารับจ้างทำงานตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงควรที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการค้าแรงงานคนต่างด้าว ถึงกลุ่มผลประโยชน์ วิธีการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ฯลฯ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ป้องกันการลักลอบเข้าเมืองที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ

9. จากการวิจัยพบว่าการที่คนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านลักลอบเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุน ขาดแคลนแรงงานบางประเภท จึงมีมติคณะรัฐมนตรีเพื่อผ่อนปรนให้คนต่างด้าวเข้ามารับจ้างทำงานในประเทศไทยได้ภายใต้เงื่อนไข ทำให้มีคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองจำนวนมาก จึงควรที่จะศึกษาว่าประเทศไทยมีความต้องการแรงงานคนต่างด้าวอย่างแท้จริงหรือไม่ ประเภทใดบ้าง และมีกฎหมายหรือมติคณะรัฐมนตรีใดบ้างที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

10. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมักจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ง่าย จึงควรที่จะมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับข้อกฎหมายระหว่างประเทศ และสิทธิมนุษยชนของทั้งสองประเทศ เพื่อลดโอกาสการเกิดสภาพปัญหาดังกล่าว

11. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวสัญชาติพม่า นั้น นอกจากจะมีปัจจัยดึงดูดจากประเทศไทยในด้านของระบบเศรษฐกิจและการปกครองแล้ว ยังมีปัจจัยผลักดันมาจากประเทศพม่าอีกด้วย คือปัญหาการทำสงครามระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ระบอบการเมืองแบบสังคมนิยมแบบพม่า ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่อยากจนแล้งแค้น ถูกทารุณกรรม

ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เป็นแรงผลักดันให้มีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมากเพื่อต้องการแสวงหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

12. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนอกจากกลุ่มดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีกลุ่มผู้ที่อพยพลักลอบเข้าเมืองเข้ามาอยู่ในศูนย์อพยพหรือพื้นที่ควบคุมตามแนวชายแดนที่ก่อให้เกิดปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมากอีกด้วย เนื่องจากรัฐบาลพม่าทำสงครามสู้รบกับชนกลุ่มน้อยที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนที่อยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า ตลอดจนทำให้ชนกลุ่มน้อยที่เคยมีฐานกำลังอยู่ตามแนวชายแดนถูกผลักดันให้เข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทย โดยรัฐบาลพม่าเรียกกลุ่มคนพวกนี้ว่าก๊อบ และไม่ต้อนรับกลับประเทศพม่า จึงทำให้กลุ่มคนพวกนี้ไม่มีแผ่นดินจะอยู่ จะกลับประเทศพม่าก็ไม่ได้ จึงอยู่รวมกลุ่มกันตามศูนย์อพยพผู้ลี้ภัยหรือภายในเขตพื้นที่ควบคุม ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมและปัญหาการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยต้องการที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย จึงการแต่งงานอยู่กินกับคนไทยมีลูกมีหลานเพื่อขยายเผ่าพันธุ์ อีกทั้งต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น ก็จะลักลอบออกจากศูนย์อพยพเข้าเข้ามารับจ้างทำงานในเขตตัวเมืองและกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ กลายเป็นปัญหาทางสังคมที่แก้ไขได้ยาก

13. รูปแบบของการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีลักษณะเป็นกระบวนการหรือในรูปแบบขององค์กรมากขึ้น มีการวางแผน กำหนดหน้าที่และมีการทำงานเป็นขั้นตอน ยกแก่การตรวจพบและจับกุมตัว อีกทั้งยังมีการพัฒนารูปแบบที่มีความหลากหลายมากขึ้น คือ

ก. มีนายหน้าจัดหาแรงงานไปส่งตามสถานที่ต่างๆ เนื่องจากแรงงานคนต่างด้าวราคาถูกเป็นที่ต้องการของท้องตลาด และได้รับผลตอบแทนจำนวนมาก ส่วนใหญ่มีข้าราชการเกี่ยวข้องด้วย โดยใช้วิธีการซุกซ่อนอยู่ในรถบรรทุก, ซุกซ่อนอยู่ในรถของทางราชการ ซุกซ่อนอยู่ในที่เก็บของรถโดยสาร เดินทางโดยเครื่องบิน เป็นต้น

ข. ส่วนใหญ่คนต่างด้าวมีความต้องการที่จะอยู่อาศัยในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการปลอมแปลงเอกสารเป็นคนไทย กล่าวคือ เมื่อมีคนไทยเสียชีวิตพวกเขาดีก็จะไม่มีการแจ้งการเสียชีวิตให้กับทางอำเภอทราบ โดยให้คนต่างด้าวสวมทะเบียนบ้านเป็นบุคคลที่เสียชีวิตดังกล่าว โดยการให้คนต่างด้าวไปแจ้งบัตรประชาชนหายและขอทำบัตรใหม่ และให้เจ้าบ้านหรือผู้ใหญ่บ้านรับรอง การกระทำมีลักษณะเป็นกระบวนการและมีข้าราชการเกี่ยวข้องด้วย

ค. การปลอมแปลงเป็นพระสงฆ์เดินตุตงค์ไปตามสถานที่ต่างๆ ซึ่งเป็นการยากที่จะทำการตรวจสอบว่าเป็นพระสงฆ์จริงหรือไม่ ส่วนใหญ่พวกนี้จะมีใบหลักฐานรับรองการบวชที่ปลอมไว้สำหรับแสดงให้ดูด้วย แต่ไม่สามารถตรวจสอบได้เนื่องจากหลักฐานออกจากประเทศพม่า

ง. การบวชเป็นเณรตั้งแต่เด็ก ๆ โดยจะอยู่กับวัดตามแนวชายแดน เมื่อครบกำหนดทำบัตรประชาชนก็จะสึก และยื่นคำร้องขอทำบัตรประชาชน ซึ่งเป็นช่องว่างของกฎหมายที่กำหนดว่าเป็นพระไม่จำเป็นต้องทำบัตรประชาชน โดยจะให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับรองว่าเป็นพระจริง

14. มีงานบางประเภทที่คนไทยไม่นิยมทำจึงทำให้ขาดแคลนแรงงานและจำเป็นต้องใช้แรงงานจากคนต่างด้าวทดแทน เช่น คนรับใช้ตามบ้าน กรรมกรก่อสร้าง คนงานใน

โรงงาน เป็นต้น คนไทยส่วนใหญ่ที่มีความต้องการแรงงานคนต่างด้าวมากกว่าคนไทยและมีส่วนช่วยเหลือให้ที่พักพิงกับคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

15. การดำเนินคดีกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำเป็นต้องดำเนินคดีกับคนไทยที่ให้การช่วยเหลือคนต่างด้าวอีกฐานความผิดหนึ่งด้วย แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากผู้ที่ว่าจ้างคนต่างด้าวไว้ทำงานตามโรงงาน โดยเฉพาะเป็นคนรับใช้ตามบ้านเรือน ส่วนใหญ่เป็นพวกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมทั้งนักธุรกิจ พ่อค้า ที่มีฐานะทางการเงินและมีฐานะทางสังคม จึงทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินการจับกุมผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

16. บทลงโทษไม่มีสัดส่วนเหมาะสมกับความผิด จึงทำให้คนต่างด้าวไม่เกรงกลัวต่อการถูกจับกุมตัว เนื่องจากมีข้อจำกัดในด้านหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่พร้อมในการแก้ไขปัญหา

17. คดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นคดีความผิดตามกฎหมายกำหนด (Mala Prohibita) ซึ่งกฎหมายที่ใช้มีลักษณะเป็นกฎหมายเทคนิค ผู้ใช้จะต้องบังคับใช้ด้วยความละเอียดอ่อนรอบคอบและยากต่อการบังคับใช้ให้บังเกิดผลสมบูรณ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

7.2 ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้แล้วนั้น เป็นข้อเสนอแนะที่เกิดจากผลสรุปจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผลการศึกษารวบรวมของนักวิจัยท่านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้มาจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อที่จะได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไป โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม เพื่อจะได้นำข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จะลึกซึ้งที่จะหาโอกาสในการสัมภาษณ์สองต่อสองเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี เพื่อจะได้ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความต้องการให้การตอบคำถามอย่างแท้จริง ซึ่งจากวิจัยในครั้งนี้ประชากรกลุ่มตัวอย่างมักจะไม่ค่อยมีเวลาว่าง บางครั้งจึงจำเป็นต้องทำการสัมภาษณ์ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคนอื่นอยู่กันหลายคนทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจคนอื่น ๆ มักจะแสดงความเห็นของตนเองออกมาหลายหลากทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไขว่เขวและไม่ได้ตอบคำถามจากความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองแต่ตอบคำถามตามเสียงส่วนใหญ่

2. การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งมียศตำแหน่งที่แตกต่างกันนั้น ผู้วิจัยควรที่มียศสูงกว่าควรจะทำตัวให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ที่มียศต่ำกว่ามีความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ตัดความรู้สึกเป็นผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาออกไปไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ชื่องกับสายการบังคับบัญชาแต่อย่างไร เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างมีอิสระในความคิด ไม่รู้สึกเกรงใจหรือเกรงกลัวในการตอบคำถามที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างไร

3. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึก ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเพียงด้านเดียวทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สมบูรณ์ ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป จึงควรที่จะศึกษาจากกลุ่มประชากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จากตัวคนต่างด้าว กลุ่มนายจ้างคนไทย หน่วยงานที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนต่างๆ ประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้รับข้อมูลที่หลากหลายจากมุมมองของกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน นำมาประกอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ในการวิจัยครั้งต่อไป

4. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่มีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกันนั้นทำให้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ยาก จึงควรที่จะเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีลักษณะการทำงานที่เหมือนกันหรืออยู่ในสายงานเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ส่วมแปลประจำอยู่ที่สถานีตำรวจที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมาก เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานต่างๆ และเป็นการลดสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน

6. ควรจัดทำประวัติและสารบบคดีที่เกี่ยวกับคนต่างด้าวที่เคยถูกจับกุมดำเนินคดีมาแล้ว เพื่อนำไปประกอบใช้ในมาตรการการฟ้องเพิ่มโทษผู้ต้องหาที่เคยกระทำความผิดมาแล้วแต่ไม่หลบจำให้ศาลพิจารณาลงโทษขั้นสูง

7. หลังจากที่ทำกรจับกุมคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนำส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายแล้ว ควรจัดให้แพทย์ทำการตรวจโรคให้กับคนต่างด้าว เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่คนต่างด้าวเป็นพาหะนำเข้ามาในประเทศไทย

8. ควรเพิ่มงบประมาณเกี่ยวกับค่าอาหาร และจัดหายานพาหนะที่เหมาะสมสำหรับสถานีตำรวจที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมักจะประสบกับปัญหาเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมาก

9. สถานีตำรวจที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและมีปัญหาเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมาก ควรเพิ่มงบประมาณให้การจัดสร้างอาคารควบคุมคนต่างด้าวที่ถูกจับกุมในความผิดเกี่ยวกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและคนต่างด้าวที่อยู่ระหว่างรอการส่งกลับไว้ให้แยกจากผู้ต้องหาคนไทยอื่นๆ

10. ในระดับสถานีตำรวจที่ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจำนวนมากนั้น ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในสายงานต่างๆ เกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนต่างด้าว ข้อกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ แนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สภาพปัญหาและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น เพื่อลดสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับคนต่างด้าว อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่

ตำรวจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการปรับตัวให้เข้ากับนโยบายของรัฐที่เป็นปัจจุบัน

11. ในระดับท้องถิ่นควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและมีการวางแผนในการแก้ไขปัญหาลงไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งการวางแผนระยะสั้นและการวางแผนระยะยาวในอนาคต

12. ควรเน้นการจับกุมอย่างเข้มงวดและลงโทษให้หนัก ทั้งคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและคนไทยผู้ที่ให้การช่วยเหลือให้ที่พักพิงหรือรับคนต่างด้าวไว้ทำงาน โดยเฉพาะกลุ่มขบวนการค้าแรงงานคนต่างด้าวที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นองค์การข้ามชาติ โดยประสานความร่วมมือกับศาลและราชทัณฑ์ให้มีนโยบายไปทางทิศเดียวกัน เพื่อให้เกิดการเกรงกลัวและหลาบจำไม่กล้ากระทำความผิด

13. ควรปลูกจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ให้รู้สึกเบื่อหน่ายต่อการจับกุมคนต่างด้าว และสร้างขวัญกำลังใจให้สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีความขยันขันแข็งในการปราบปรามจับกุมผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งในด้าน การได้รับการชมเชย ยกย่อง และผลตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นกำลังใจไม่ให้ท้อแท้ต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

14. ควรเน้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดจากคนต่างด้าวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งปัญหาทางด้านสังคมและปัญหาอาชญากรรม อันตรายที่อาจจะได้รับ แนวโน้มของความรุนแรงในการเกิดปัญหาในอนาคต ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศชาติ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายและบทลงโทษสำหรับผู้ให้การช่วยเหลือคนต่างด้าว เพื่อที่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนให้การให้ข่าวสารเกี่ยวกับคนต่างด้าวและเป็น การปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรักชาติ

15. จัดตั้งหน่วยงานร่วมประกอบด้วย ทหาร ตำรวจภูธร ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจตระเวนชายแดน เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้ทำหน้าที่โดยตรงในการสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามแนวชายแดน และตามเส้นจากแนวชายแดนเข้ามาในประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ร่วมรับผิดชอบร่วมกันไม่เกี่ยงงานกันทำ อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหากำลังพลไม่เพียงพอ และป้องกันการทุจริตของข้าราชการบางคน

16. ปรับปรุงสภาพภูมิประเทศไม่ให้เอื้ออำนวยต่อการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยอาจจะให้กำลังเจ้าหน้าที่ กลุ่มชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงชายแดนช่วยดูแล หรือจัดสร้างแนวรั้วกันเขตแดนเพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยง่าย

17. ดำเนินนโยบายทางการทูตทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และให้ประเทศเพื่อนบ้านกำหนดมาตรการป้องกันมิให้เกิดการอพยพหรือการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเข้ามาในประเทศไทย อีกทั้งให้รับคนต่างด้าวที่อยู่ตามศูนย์อพยพและผู้ทีลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายกลับคืนประเทศไป

18. ประสานงานกับสถานทูตต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบเอกสาร ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในรูปแบบขององค์กรข้ามชาติ เป็นต้น

19. รัฐบาลควรขกเลิกมติคณะรัฐมนตรีฉบับต่าง ๆ ที่ผ่อนผันให้คนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามารับจ้างทำงานและพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยอย่างเด็ดขาด เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมา

20. รัฐบาลควรจะให้มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังว่า เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการขาดแคลนแรงงานบางประเภทจริงหรือไม่และจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องนำเข้าแรงงานจากต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

21. รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับหน่วยงานตำรวจ ศาล อัยการ ราชทัณฑ์ ที่ตั้งอยู่ตามพื้นที่ชายแดนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

22. พัฒนาระบบการเก็บข้อมูลบุคคลเกี่ยวกับการกระทำผิดของคนต่างด้าวเสียใหม่ เพื่อทราบประวัติและวิธีการการกระทำผิดอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการป้องกันโทษผู้ต้องหา

23. จัดการฝึกอบรมความรู้ให้กับตำรวจภูธรและตำรวจตระเวนชายแดน โดยเน้นหลักปฏิบัติในการจับกุม การตรวจสอบเอกสารสำคัญและการตั้งข้อกล่าวหา ตลอดจนกระตุ้นความสนใจการตรวจค้นให้มากกว่าปัจจุบัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรู้สึกมีความมั่นใจในการทำงาน

24. กวดขันแหล่งที่คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองไปพักอาศัยอยู่ เช่น บ้านเช่า สถานบริการทางเพศ ร้านอาหาร โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ก่อสร้าง ฯลฯ เพื่อทำการจับกุมดำเนินคดีอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะคนไทยที่ให้การช่วยเหลือให้ที่พักพิงหรือว่าจ้างให้รับจ้างทำงาน

25. เน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงภัยอันตรายที่จะเกิดจากคนต่างด้าว โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางสังคม และปัญหาโรคติดต่อระบาด ฯลฯ เพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนไม่ให้ช่วยเหลือคนต่างด้าว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ปลุกสำนึกของประชาชนให้รักชาติและเห็นถึงภัยจากคนต่างด้าวที่คุกคามความมั่นคงของประเทศ ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

26. สำหรับพื้นที่เขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่ประสบกับปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีจำนวนมากนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจะนำมาตรการ การเล็งผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทำการจับกุมตัวแล้วไม่จำเป็นที่จะต้องจับกุมส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอันเป็นการสร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ควรที่จะใช้มาตรการผลักดันออกไปนอกประเทศโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมจึงจะเป็นการลดสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ได้ดีที่สุด

จากสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และแนวโน้มของความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับคดีผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จะเห็นได้ว่า ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่รัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติที่จะต้องให้ความร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้นอกจากคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะถูกจับกุมดำเนินคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและก่อให้เกิดปัญหาต่อหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างมากแล้ว ยังเข้ามาแย่งอาชีพคนไทยทำ และยังก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมาอย่างมากมาย โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นทุกวัน เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวย ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย สภาพเศรษฐกิจ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนนโยบายของรัฐที่ยังขาดความชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาคนต่างด้าวในแต่ละพื้นที่ แต่ละจังหวัดที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าวางแผนการป้องกันหรือมาตรการต่างๆ กำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติแล้ว แต่ก็ไม่สามารถใช้แก้ไขสภาพปัญหาได้ทุกพื้นที่ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ไม่ให้ความสนใจและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมแล้ว การแก้ไขปัญหาต่างๆ ก็ไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้

ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหามิติในด้านต่างๆ ควบคู่กันไปทุกด้าน มิใช่เฉพาะแก้ไขปัญหามิติด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น นอกจากนี้ประชาชนจะต้องให้ความร่วมมือในการให้ข่าวสาร และแจ้งเห็นอันตรายอันอาจจะเกิดจากคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ตลอดจนไม่ให้การช่วยเหลือให้ที่พักพิงหรือว่าจ้างทำงานอันเนื่องมาจากความสงสารหรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวก็ตาม ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเด็ดขาดก็ตาม แต่ก็น่าที่จะบรรเทาปัญหาให้เบาบางลงได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย